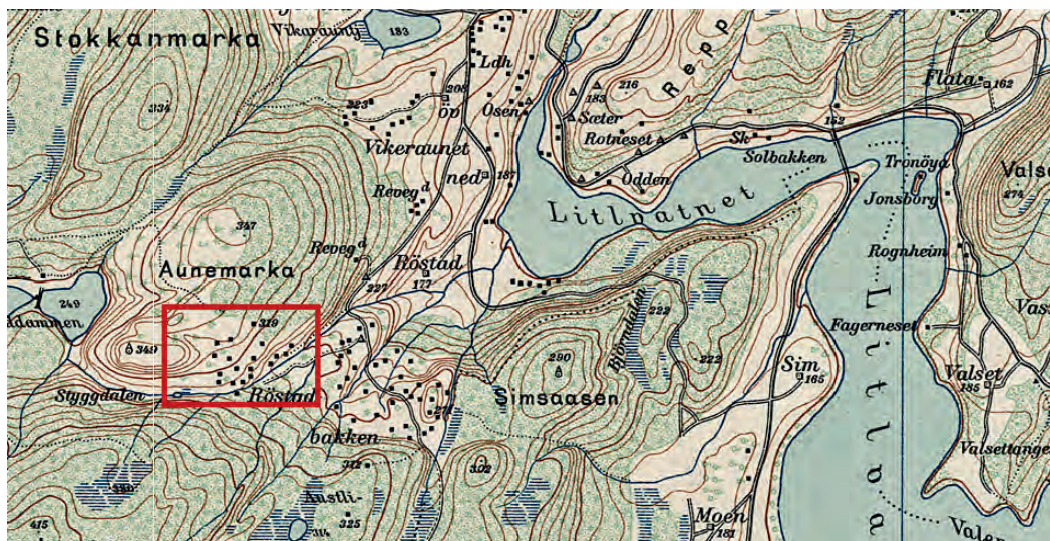

Jogjerdet hyttegrend i Røstadbakken - kortreist hytteliv gjennom 100 år

Av Cecilie Holen og Bjørn Frenghstad

Mellom turløypene i Estenstadmarka og Trondheims drikkevannskilde Jonsvatnet ligger Røstadbakken. Dette er et bolig- og hytteområde i sykkelavstand til Trondheim, som opprinnelig omfattet over 100 hytter, fordelt på områdene Fuglåsen, Polen og Jogjerdet. Asbjørn G. Johansen har skrevet meget fornøylig om Røstadbakken i Strinda historielag sin årbok for 2007. I år er det 100 år siden hytteeventyret i Røstadbakken startet, og vi synes det er enda mer av denne

historien som fortjener å løftes fram. Vi har blant annet lurt på bakgrunnen for hvorfor og hvordan det hele startet, og hvem det var som fikk det i gang. Vi har også intervjuet noen nåværende og tidligere hytteeiere om hvordan det var å være barn og/eller voksen på hyttene på ulike tidspunkt i Jogjerdet hyttegrend. Slik håper vi å kunne belyse hvordan hyttelivet her har endret seg i samspill med endringene i samfunnet for øvrig.

Kart fra 1934 som viser området mellom Litlvatnet, Vikerauntjøna, Estenstaddammen og Austlimyra. Jogjerdet ligger innenfor den røde firkanten. Fuglåsen og Polen ligger henholdsvis øst og sørøst for dette. Jogjerdet er også vist på et kart i større målestokk lenger bak i boka. Utsnitt av kartblad Trondheim og omegn, blad 4, 1937. Kilde: Statens kartverk.

1919: Fritiden innføres

I dag er det helt vanlig at folk flest har sin egen hytte, gjerne ved sjøen eller på fjellet, eller begge deler. Fram til 1919 var imidlertid fritid noe som var forbeholdt overklassen. På starten av 1900-tallet ble arbeiderne stadig bedre organisert, og gjennomførte landsomfattende streiker. Ett av kravene var 8-timers arbeidsdag. Da kommunistene gjorde revolusjon i Russland i 1917, var mange redd for at dette skulle få en smitteeffekt. For å demme opp for dette, kom man i mange land arbeiderne i møte med å lovfeste en maksimal daglig arbeidstid på åtte timer. Norge innførte 8-timersdagen i 1919. Dermed ble det mulig for den vanlige arbeider å ha litt tid til egne prosjekter.

I byene bodde mange tett og trangt, og tilgangen til friske grønnsaker var vel så som så. Under første verdenskrig (1914-1918) ble det ekstra ille, på grunn av høy inflasjon og rasjonering av mange varer. Etter initiativ fra bygartner Elisæus Trygstad opprettet Trondheim kommune Lerkendal hagekoloni i 1918, hvor etter hvert 160 familier kunne dyrke grønnsaker, frukt og bær til eget forbruk. Det var også en sterk bevegelse for å bedre den generelle folkehelsen gjennom å få folk ut i frisk luft. Mens borgerskapet hadde et ideal om individets søken etter ensomheten på fjellet, var arbeidernes friluftsliv mer et sosialt prosjekt. Man søkte seg i fellesskap ut i marka i byenes nærområder. Før arbeiderne fikk generelle ferierettigheter i 1947, var det heller ikke mulig å reise særlig langt hjemmefra. Med unntak av de kirkelige høytider, hadde man jo bare tiden mellom lørdag ettermiddag og mandag morgen. Selvbergning, folkehelse og friluftsliv i marka var altså strømninger i tiden da Røstadbakken hytteområde tok form.

Utparsellering av Røstadbakken gård

Småbruket Røstadbakken var opprinnelig en sæter under Ranheim gård, og eiendommen ligger 250-350 meter over havet. Som navnet antyder, er det mange bratte bakker i alle retninger. Det er heller ikke langt mellom de store steinene i morenejorda. Snøen kommer tidligere enn nede i byen, og snøflekker ligger gjerne igjen til langt ut i mai. Det var nok ikke så enkelt å leve av landbruket her, og gården skiftet stadig eiere på starten av 1900-tallet. I mai 1917 ble den kjøpt av Gustav Alstad for 18 850 kroner. Alstad satset optimistisk på at dette skulle være en god investering, og tok opp et pantelån for å dekke kjøpskostnadene. Krigstiden med mangel på mat og brensel og økte levekostnader førte til at mange tok opp store lån for å kjøpe landbrukseiendommer og maskiner. Vi vet ikke om det hørte med til Alstads vurderinger at plasseringen ved Jonsvatnet kunne gi muligheter for tomtesalg til byfolk som ønsket matauk og rekreasjon i landlige omgivelser. Allerede i august 1917 er han kommet i en økonomisk knipe der han engasjerer overrettssakfører Rolf Rynning for å finne en løsning. Det er ikke usannsynlig at ideen om å fradele noen parseller for å finansiere gjelden, kom fra sakfører Rynning. Den 3. juni 1918 blir et areal vest for gårdstunet solgt for 600 kr til maskinist Emil Johansen. Bare en uke senere ble det holdt skylddelingsforretning på Røstadbakken (tinglyst 10. oktober), der ytterligere tre forholdsvis store områder ble fradelte. Under gn. 37 Røstadbakken oppstod dermed fem bruk, der bnr 1 var Røstadbakken, og nye bruk ble bnr 2 Løvaas, bnr 3 Fagertun og bnr 4 Myrdal. Parsellen som nettopp var solgt til Emil Johansen, ble bnr 5 Bjørklund. Dermed var omtrent en fjerdedel av eiendommen fradelte hovedbølet.

Det var imidlertid bare bnr 5 Bjørklund som ble solgt, og Alstad var ikke i stand til å skaffe dekning for pantelånet. 30. september 1918 ble det holdt tvangsauksjon over gnr 37 Røstadbakken med bnr 1, 2, 3, og 4. Overrettssakfører Rolf Rynning, som organiserte auksjonen, fikk selv tilslaget med sitt bud på kr 13.000,-. Ved overgangen til 1919 er det altså Rolf Rynning som eier gården Røstadbakken med underbrukene Løvaas, Fagertun og Myrdal. Men hva skulle han med et tungdrevet småbruk?

Hvilke planer Rynning hadde, kan vi bare gjette oss til. I Pantebok Strinda nr 37, som vi har de fleste opplysningene fra, får vi vite at Rynning den 14. februar selger Røstadbakken med underbruk til hitterværingene Bernhard Bækken og Iver Wassæter for 27.300 kroner. (Rolf Rynnings bakgrunn er beskrevet i en egen tekstboks under.)

Hvem var Bernhard Bækken og Iver Wassæter?

De to hitterværingene som kjøpte Røstadbakken i Strinda, sognet begge til kyststrøk på den ytterste nordvestre del av Hitra. Ved folketellingen i 1900 er de naboer på gården Bækken.

Bernhard Bækken ble født 22/7 1864. Han er fiskerbonde og bor på bruket Bækken sammen med kona Mathea, født 12/5 1867. Dette bruket ved Barmfjorden på Hitra fikk han skjøte på i 1891. Hans fødselsnavn er Bernhard Jørgensen, og antakelig tok de gårdsnavnet Bækken til etternavn da de som nygifte flyttet inn på bruket. Bernhard og Mathea har i 1910 fire døtre og to sønner mellom 1 og 21 år. Bernhard bor tidvis på Titran, Frøya, og driver fiske derfra.

Ikke alltid er Bækken i stand til å betale

Rolf Rynning

Overrettssakfører Rolf Olsen Rynning ble ifølge WikiStrinda født 7/9 1862 i Eidsvoll som sønn av gårdbruker, senere protokollfører i Oslo Byrett, Paul Emil Rynning og Anne Margrethe Holtermann. Han tok examen artium i 1881 og juridisk embedseksamen våren 1887, og ble overrettssakfører i 1887. Han arbeidet først som fullmektig hos overrettssakfører R.M.B. Schjølberg i Bodø 1887-89.

25/8 1889 giftet hans seg i Oslo med Anne Margrete Marit Grønvold (født 1867 i Tromsø). De fikk tre barn. Sønnen Rolf (født 30/6 1892) ble også overrettssak-

fører, og ble også involvert i aktiviteten rundt Røstadbakken. Fra 1889 til 1905 drev Rolf Rynning senior eget kontor i Stokmarknes før familien flyttet til Trondhjem og åpnet virksomhet der. Anne Margrete døde i 1921, og Rolf Rynning giftet seg med Ida Mari Olsen i 1930. Han døde i 1955, 93 år gammel.

Tittelen overrettssakfører (o.r.sakfører) ble brukt i Norge fram til 1964 for jurister med rett til å føre saker for herredsrett/byrett og for lagmannsretten. Betegnelsen «sakfører» er i dag erstattet med tittelen «advokat».

gjelda si. Panteboka viser til eksekusjoner der han i 1909 for å dekke gjeld måtte ofre ei 3 år gammel sort og hvit ku, og i 1915 ei mørkebrun hoppe på 4 år. Familien bor på Bækken i 28 år, fram til våren 1919. Den 1. mars overfører han skjøte på gården til Johan Aune for 3000 kr.

Iver Wassæter ble født i Barmfjorden på Hitra 19/5 1882, og ble døpt i Dolm kirke under navnet Iver Olsen Bye. Han er bosatt på Vassætra gård ved Dolmsundet ved folketellingen i 1910, og er omtalt som gårdbruker og gruvearbeider. I 1908 ble han gift med Gyda Gunelie Jacobsdatter, født 12/6 1887, og fra 1913 tok de etternavnet Wassæter. Den 10. juli 1919 selger de gården for kr 8500, og de gjør seg klar til et nytt liv i Røstadbakken.

Men bare et halvt år etter at de kjøpte Røstadbakken, dør kona i Strinda 16/11 1919, og Iver blir enkemann med fem små barn født mellom 1909 og 1916. Ganske kort tid etter gifter han seg igjen, og da med Inga Margrete Hanset fra Strinda, født 18/12 1887. Hun er antakelig enke og har tre små barn. Sammen får de fire barn fra 1921 til 1927.

På nye tomter

Hvorfor avviklet de to kystbøndene/fisker-

ne sine eiendommer på Hitra for å starte et nytt liv i Trondheims omegn? Sannsynligvis var koner og barn med på flyttelasstet. Det var flere forhold ved Hitra og Frøya som ga dem grunn til å dra. Krigstidens rasjonering var ekstra hard for kystbefolkningen, med mangel på det meste. Uten tilstrekkelig tilgang på korn og mel ble kostholdet mangelfullt. Avisen beretter om frykt for uroligheter, det gikk rykter om at tålmodigheten var på bristepunktet.

Fiskeribefolkningen lider. De må for det meste holde seg med tørrmat, brød må de i alminnelighet få fra Trondhjem og mange distrikter har anløp bare en gang i uken. Selv av poteter avles det ikke tilstrekkelig i mange distrikter. Trondhjems Adresseavis 1/2 1918.

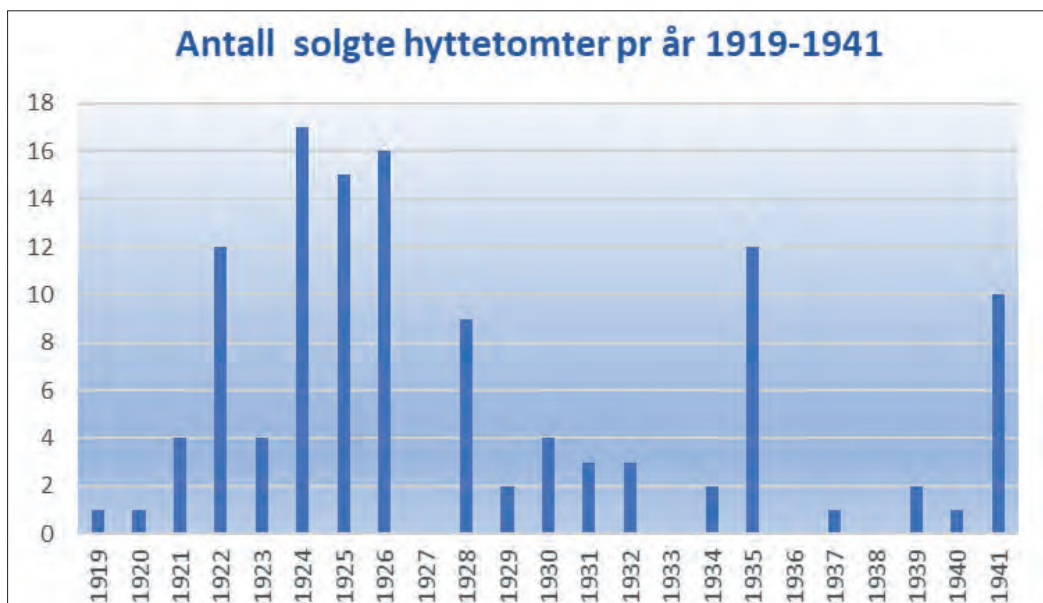
Spanskesyken rammet befolkningen hardt nettopp på den kant av Hitra som Bækken og Wassæter sognet til. Adresseavisen spurte i en artikkel i januar 1919: «Skal vår kystbefolkning bukke under av mangel på lægehjelp og medicin?» Avisen hadde fått følgende melding:

Siste 10 måneder har den spanske syke herjet voldsomt i Fillan og Sandstad herreder på Hitra. Her finnes så hardt hjemsøkte bygder at snart ikke en eneste familie har unngått sykdommen. ... Unge, kjekke karer av bygden og unge, livsfriske bondepiger har måttet bukke under for sykdom-

Arbeidere.
Bygg dere selv hytter isommer på Røstadbakken ved Jonsvannet hvor vakre og billige hyttetomter fåes kjøpt på rimelige vilkår.
Henv. O.r.sakf. Rolf Rynning, Mogstadgården.

Vakre hyttetomter
av Røstadbakken, Jonsvannet, billig tilsalgs. Paavises av herr Bekken, Røstadbakken.
O.R.sakf. Rolf Rynning sen.

Annonnene var rettet mot arbeidere, og ble derfor rykket inn i Arbeider-Avisa heller enn i Adresseavisen. Disse to eksemplene er fra henholdsvis 4. mai og 18. juni 1930.

Av i alt 119 utparsellerte tomter, ble over halvparten solgt 1922-1926. En topp i 1935 skyldtes trolig at Rolf Rynning jr og Jean Falch hadde en salgsoffensiv før de solgte resten videre. Toppen i 1941 var nok et resultat av krigen. Et tryggere sted utenfor byen med mulighet for matproduksjon var antagelig en sterk drivkraft for hyttekjøp på det tidspunktet. Senere er det bare kjøp og salg av tilleggsjord mellom tomtene.

men på grunn av mangel på lege og medicin. For å hente lege må man reise flere mil med landskys og båt. Apotek finnes ikke på 10 miles omkrets. Og på grunn av Abrahamsens «velsignelsesrike» forbud har man ikke en dråpe cognac eller kamfer med middel mot sykdommens herjing. ...

Trondhjems Adresseavis 7/1 1919.

En gårdhandel nær byen kan ha virket tillok-kende. Her var tilgang på det meste for familier med barn, noe de vel håpet kunne gi større trygghet i tilværelsen. Gårdsalgene gjorde at Bækken og Wassæter foreløpig hadde midler til å klare seg. Men kunne driften av Røstadbakken gi nok utbytte til å brødfø to familier? Det var heller tvilsomt. Trolig har de eldste barna tidlig kommet ut i tjeneste, og også fedrene kan ha vært på utkikk etter en «attåt-næring». Det var ikke unaturlig for de erfarne fiskerbøndene å tenke seg en fortsettelse av

sin tidligere virksomhet. I Adresseavisen 21/8 1925 står følgende å lese:

Herredsstyret i Strinda overtar garanti for lån i Statens Fiskeribank for Iver Wassæter til innkjøp av en motorkutter til fiskeridrift.

Utparsellering og salg av hyttetomter var sannsynligvis bare ett av flere forsøk på å få endene til å møtes for de to familiene. Men det var ikke bare enkelt når virksomhetene måtte lånefinansieres.

Idéen om salg av hyttetomter

Mange vil nok synes at 27.300 kroner var en ublu pris for Røstadbakken gård i forhold til tidligere verdisetting. Advokaten og forretningsmannen Rynning kan ha sett at eienommen gjennom tomtosalg hadde potensial til å gi mer utbytte enn man tidligere hadde forestilt seg. Innføringen av åttetimersdagen

hadde gitt nye muligheter, og på dette tidspunktet visste ingen hvordan økonomien ville utvikle seg etter at 1. verdenskrig var over. Det er grunn til å tro at saksfører Rynning har argumentert for verdiene som lå i den ubebygde utmarka og greid å overbevise Bækken og Wassæter om at de med stor sannsynlighet ville kunne finansiere det meste av kjøpesummen gjennom salg av hyttetomter til vanlige byfolk. Han skulle hjelpe dem med et 5-års obligasjonslån, og dessuten bidra med salg av tomter fra sitt kontor i byen.

Hvis Rynning selv kom på at utparsellering og salg av hyttetomter var en god idé, hvorfor beholdt han ikke Røstadbakken? I artikkelen «Strinda, Gaardsnavne og gaardenes eiere» av Fredrik Sand (Trondhjems adresseavis 30/12 1920) kan vi lese at gården Røstadbakken er på 70 mål jord, avling 6 tønner bygg, 12 tønner havre, 20 tønner poteter, 35 lass høy. Gården har 1 hest, 3 kyr og 4 får. Gården var liten, men det trengtes likevel folk som skulle livberge seg på den og stå for driften. Rolf Rynning kunne administrert tomtosalget alene, og som eier tatt all risiko med det. Ved å selge til Bækken og Wassæter ble ansvaret fordelt, og gården kunne drives videre. Bækken og Wassæter kunne opptre som verter og kjentfolk for potensielle tomtkjøpere, mens Rynning på deres vegne besørget alle formaliteter som tomtosalget medførte. I praksis ble Rolf Rynnings kontor i Trondheim et salgskontor for prosjektet.

Bækken og Wassæter hadde solgt sine eiendommer på Hitra, men det var likevel langt igjen for å dekke kjøpesummen. En avtale kom derfor i stand med saksfører Rolf Rynning, der de siste kr 11 225 skulle betales i årlige rater over fem år til 5,5% rente. Som sikkerhet pantsatter de sin nykjøpte eiendom

Røstadbakken 1 med påstående hus. Ved mislighold kunne kreditor uten lov og dom selge bruket på auksjon for å få skadesløserstatning.

Denne planen fremstår i ettertid som temmelig urealistisk. Vi har funnet noen få eksempler på hva tomtene kostet. Bnr 8 Fuggelåsen var opprinnelig på 6,3 mål, og ble solgt i 1921 for 600 kroner, dvs for under 100 kr pr mål. I løpet av det første året ble bare én hyttetomt solgt, og Bækken og Wassæter kunne ikke betale første avdrag på kr 3000 som forfalt i april 1920. Ifølge Norsk kunngjøringstidende 7/10 1920 innkalte saksfører Rynning derfor til tvangsauksjon på sorenskriverkontoret i Søndre gate 6 den 4. november 1920. Det kan se ut som at Rynning hjalp dem over denne kneika ved å sørge for et pantelån i Norges Hypotekbank. Med andre ord kom det ikke inn noe bud på eiendommen som kunne dekke gjelden.

De første årene går salget tregt, men fra 1922 begynner det å ta av, se graf. Likevel virker Rynning å være utålmodig med enkeltsalg av hyttetomter eller med samarbeidet. I april 1925 rykker han inn følgende annonse i avisa Nidaros:

«Hyttetomter vakkert beliggende paa Røstadbakken. I tilfælde kan også den hele eiendom selges. Henvendelse snaarest. O.r.saksfører Rynning».

Urolige økonomiske tider

Mellom 1919 og 1926 ble det solgt 69 hyttetomter, derav 23 i Jogjerdet. En kan slutte seg til at prisene per kvadratmeter ble oppfattet som relativt lave, siden mange av tomtene var store. Både 2 og 3 mål var ikke uvanlig. På den annen side er terrenget mange steder så kupert at en trenger litt areal for å finne et høvelig flatt område for å plassere selv en liten

hytte med uthus. Sett i ettertid er det lett å skjønne at det ikke var mulig for Bækken og Wassæter å få dekket inn den høye kjøpesummen på 27.300 kroner ved å selge hyttetomter for 100 kroner per mål. Selv uten renter måtte de ha solgt 137 hyttetomter på to mål hver. Til slutt ville de ikke ha sittet igjen med mer av Røstadbakken enn gårdshusene og tunet.

De hadde nok forventet seg en lysere fremtid. Ingen hadde forestilt seg hvor turbulent den norske økonomien skulle være på 20-tallet og videre utover i de harde 30-årene. Høsten 1920 var det slutt på høykonjunkturen og inflasjonen som krigen hadde medført. Prisene falt dramatisk. Mange av de som hadde investert stort i gårdsbruk, opplevde gjeldskrise med konkurser og tvangsauksjoner. Flere banker fikk problemer, og Den norske handelsbank med hovedkontor i Trondheim gikk konkurs. Den lå i Søndre gate 15, der Danske Bank nå holder til. Arbeidsledigheten steg fra 2,3% til 17,6% i løpet av et år, og var siden høy gjennom hele mellomkrigstiden.

Etter 12 år har Bækken og Wassæter fortsatt ikke greid å betale tilbake det de skylder Rynning. Den 18/9 1931 annonserer avisa Nidaros nok en tvangsauksjon på Strinda lensmannskontor over Røstadbakken, gnr 37, bnr 1. Men også denne gang fortsetter de som eiere av Røstadbakken. To år senere var det imidlertid slutt. Nedenstående tinglysning av 6/6 1933 kan tolkes som en bekreftelse på at Bækken og Wassæter nå har innfridd pantobligasjonen på kr 11 225 ved å overføre det gjenværende av gården til overretts sakfører Rolf Rynning.

Avlyst pantobligasjon fra B. Bækken og Iver Wassæter til o.r.sakfører Rolf Rynning for kr 11.225 i Røstadbakken 37-1 i Strinda. tinglyst

6/5 1919 i h. t. sådan kvittering. Kvitteres til avløsning. E.D. Mogstad.
Strinda og Selbu sorenskriveri,
pantebok nr. 66 1933.

Rolf Rynning senior solgte umiddelbart Røstadbakken med bnr 1, 2, 3 og 4 videre til d'herrer Jean Falch og Rolf Rynning junior, begge av Strinda, for kr 3000. De solgte to hyttetomter i 1934 og 12 tomter i 1935, før de 13. februar 1936 selger resten av Røstadbakken videre til Lauritz Movold for kr 2900. Movold er nabogården sør for Røstadbakken, og det er ifølge avisa Nationen fortsatt 20 mål dyrkbar jord igjen. Men det er tydeligvis fremdeles etterspørsel etter hyttetomter, og i 1941 alene selges det 10 tomter.

I 1943 overtar sønnen Leif Movold både Movold og Røstadbakken bnr 1. Det som var igjen av bruksnr 2, 3 og 4 – i hovedsak veiene i hyttegrenda – ble etter alt å dømme avglemt, og Lauritz Movold står fortsatt som eier av disse den dag i dag. Røstadbakken bnr 1 selges videre til Hans Olsen 15/9 1959, og eies nå av hans etterkommere.

Hva ble den videre skjebne for Bækken og Wassæter og deres familier?

I kommunal folketelling for Strinda 1934 står Bernhard og Mathea Bækken fortsatt oppført som bosatt på Røstadbakken. De er da 70 og 67 år gamle. Vi har ikke funnet mer informasjon om deres videre liv. Iver Wassæter med familie er i folketellingen bosatt på Nidarvoll, og han er, som mange andre på 30-tallet, registrert som arbeidsledig. Det kan se ut som han etter hvert fikk seg jobb innenfor renovasjon i Strinda. Han søkte i 1935 herredsstyret om lån til innkjøp av bil i den forbindelse: *Formannskapet i Strinda diskuterer hvorvidt*

det skal innkjøpes en bil som skal bortleies til Iver Wassæter til dennes renovasjonsvirksomhet på nærmere fastsatte vilkår. Med 5 mot 2 stemmer besluttet forelagt herredsstyret.
Adresseavisen 2/3 1935, s. 14.

Senere skriver avisen:

I siste herredsstyremøte ble saken angående garanti for lån til Iver Wassæter til innkjøp av bil besluttet utsatt og huseierforeningen forespurt om den anså det påkrevet ...
Adresseavisen 13/4 1935, s. 3.

Iver O. Wassæter døde i 1939, 57 år gammel. Han ligger begravet på Lade kirkegård.

Et hytteområde i tre deler

Hyttefeltet Røstadbakken deles som nevnt innledningsvis inn i tre deler: Fuglåsen, Polen og Jogjerdet. Fuglåsen er området rundt den opprinnelige gården, og utgjør det relativt sett flateste og lettest tilgjengelige partiet. Her ble mange av hyttene bygd ut til boliger fra 50-tallet og utover. Ikke alle søkte om bruksendring og byggetillatelse. Området var jo avsides, og aktiviteten gikk foreløpig under radaren for de kommunale myndigheter. Fra Strinda og Trondheim ble slått sammen i 1964, og Jonsvatnet ble byens hovedkilde for drikkevann, ble reguleringen av området gradvis strengere. I ettertid har Trondheim kommune bestemt at de som hadde bodd sammenhengende i hyttene fra før 1967, skulle få bruksendring til bolig. Kommunen bekostet vann og avløpsnett som bare eiendommer med boligstatus fikk koble seg til. Området Polen ligger uveisomt til på toppen av en bratt skrent. Som navnet antyder, kunne det nok være en ekspe-disjon å komme seg fram til hytta. Belønningen var flott utsikt nordover mot fjorden og østover mot Jonsvatnet.

Jogjerdet

Vi har i denne artikkelen valgt å konsentrere oss om Jogjerdet. Dette området omfattet de tre store bruksnumrene som ble parsellert ut først (bnr. 2, 3 og 4). Var disse opprinnelig tenkt solgt til godt bemidlede borgere som ønsket en større landeiendom utenfor byen? Uansett fant man ikke kjøpere i tide. Isteden ble de videre parsellert ut til hyttetomter i moderate størrelser til en pris som arbeidere kunne ta seg råd til.

Terrenget i Jogjerdet er øst- og sørvendt, og egner seg således best for morgenfugler. Den nedre delen av hyttegrenda ligger langs den naturlige fortsettelsen av Styggdalen, som skjærer gjennom Strindamarka. Den øvre delen strekker seg oppover mot åskammen «Månen», og er av vittige tunger beskrevet som «The dark side of the Moon». Det området måtte mangle av kveldssol, tar det igjen på morgensol, og mange av tomtene har formidabel utsikt østover mot Jervfjellet og Skarvan. Sett i et 100-årsperspektiv har utsikten likevel variert. Før hyttene kom, hadde beitedyr, tømmeruttak og vedsanking sørget for et snaut og åpent landskap. I skylddelingsforretningen i 1918 heter det om bnr 2, 3, 4 og 5 at det er «litt løvskog i alle parceller». Som ellers i landet har dette endret seg drastisk. Granbuskene som sto på rekke og rad for å markere tomtegrensene, ble i årenes løp til høye vegger av skog som effektivt sperret for lys og utsikt. Årringer som er opp mot 1 cm brede, viser at granskogen trives godt her. Hytteeiere som ikke felte trærne i tide, visste etter hvert ikke hvor eller hvordan man skulle begynne. Ved årtusenskiftet hadde Jogjerdet langt på vei gått inn i en tornerosesøvn der hekken vokste kjempehøy.

Vi har intervjuet noen av dem som var barn

Reidun Skauge ca. 1942 med nedre deler av Jogjerdet i bakgrunnen. Hyttene heter fra høyre: Sollyst, Brattli, Kveldskvile, Brattlia, Hammerstua (som nå er brent ned) og Granlund. Foto utlånt av Svein E. Johansen.

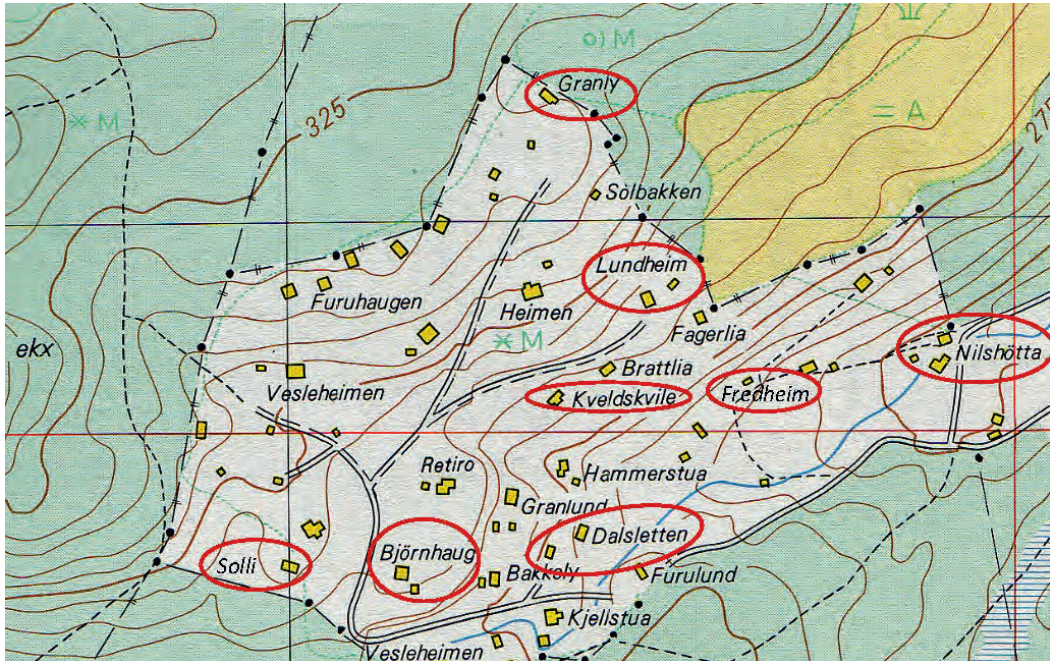
i hyttene på Jogjerdet til ulike tider, og fått et inntrykk av hvordan livet og aktivitetsnivået i hyttegrenda har variert gjennom 100 år. For dekning av den aller første tiden i Røstadbakken vises igjen til Asbjørn G. Johannsens årbokartikkel fra 2007, som er konsentrert om søstrene Hildur og Ruth Leuthens barndomsopplevelser på hytta Sellanrå på Fuglåsen.

1920-1940: Byggefasen

For dem som hadde arbeid på 20-tallet, var tilværelsen ikke så verst. Fritid og hytteliv var plutselig en attraktiv mulighet, og reallønnen for industriarbeidere økte gjennom hele tiåret. Mange strakk seg langt for å anskaffe en selveid tomt der en kunne dyrke sin egen mat og bygge et hyggelig krypinn for familien uten innblanding fra det offentlige. Når

en studerer hyttene som ble bygd på 20-tallet nærmere, er det typisk at byggematerialene var nyinnkjøpte, og at det ble lagt panel på veggene innendørs. Dette vitner om optimisme og framtidstro, og at det i starten av 20-årene var enkelt å få lån. Mye tyder også på at håndverkertradisjonene fortsatt var holdt i hevd blant folk. Mange av hyttene ser ut som miniatyrkopier av datidens hus, og håndverket er gjennomgående godt utført. Det vanlige var spisse takvinkler som ga hyttene halvannen etasje med soverom under skråtaket oppe. Nede var det kjøkken og stue. Grunnflaten varierte fra 10 til 25 m², men rominndelingen var stort sett den samme. Etter kort tid ble det gjerne satt opp en overbygd veranda ved inngangsdøra.

Hyttene som ble satt opp på 30-tallet eller ut-

Kart over Jogjerdet fra 1968, der litt over halvparten av hyttenavnene er angitt. I dagligtale ble hyttene benevnt etter familiene som eide dem – eller hadde eid dem, f.eks. Johnsenhytta, Lindvåghytta eller Tømmervoldhytta. De hyttene som er omtalt i artikkelen, er ringet rundt. Skogly heter Nilshøtta på kartet. Gjengitt med tillatelse fra Kart- og oppmålingsavdelingen i Trondheim kommune.

videt senere, har en påfallende dårligere kvalitet både materialmessig og håndverksmessig. Etter det store økonomiske krakket i 1928 vegret mange seg for å ta opp lån, så da måtte man heller bygge litt i rykk og napp ettersom mulighetene bød seg. Det var utstrakt gjenbruk av vinduer og byggematerialer; noe som også gjør at hyttenes utforming preges mer av vinduenes varierende størrelser og plankebordenes lengder enn av arkitektoniske idealer. Bruk av malt papp i vegger og tak innendørs skjulte også at det kanskje var jukset litt for å få endene til å møtes – bokstavelig talt.

Uavhengig av materialenes kvalitet, måtte alt fraktes inn til byggetomta. Veiens beskaftenhet var så som så, og kvaliteten avtok jo nærmere hyttene en kom. En kunne komme

et stykke med liten lastebil før hest og kjerre overtok transporten. Noen tok også med seg noen planker på sykkel hver kveld de kom opp fra jobb, og fikk spikret dem fast før de tok fatt på neste arbeidsdag i byen. Utbedring av veien var tidlig et fellesprosjekt blant hytteeierne, og er fortsatt like aktuelt 100 år senere.

Granly, den aller første hytta

Den første hyttetomta som ble parsellert ut, lå helt øverst i Jogjerdet nedenfor åsen «Nymånen». Den fikk navnet Granly, og ble tinglyst 9/9 1919. Dessverre brant denne hytta allerede i 1928. Nåværende eier er Svein Egil Johansen. Han er født i 1944, og han forteller: «Bestefar med familie var i 1928 på besøk hos noen på Fuglåsen. Da brant det oppå der hvor vi har hytte nå, og de gikk opp for å se.

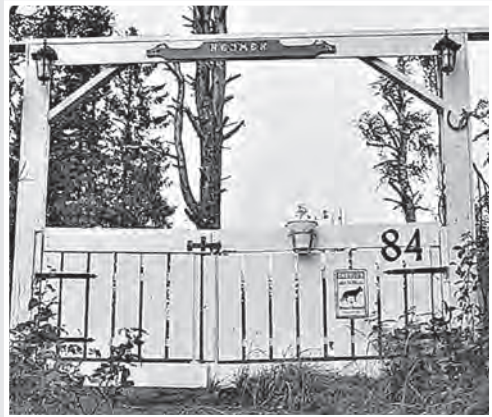
*Utsikten fra hytte-
eiendommen Granly
østover mot Litjvatnet.
Bildet er tatt i 1945.
Utlånt av Svein E.
Johansen.*

Akkurat hva som skjedde, vet jeg ikke, men bestefar ble i hvert fall enig med han som eide branntomta om å kjøpe den av ham. Det som sto igjen, var det gamle lysthuset. Det er jo eldre enn hytta vår, opprinnelig i dragestil, med drager på hver ende av taket».

Familien bodde i Trondheim. Bestefaren, Emanuel Skauge, var utdannet instrumentmaker hos Iversen på Nordre. Men det var smått med jobber for instrumentmakere. Han utdannet seg derfor på nytt til elektriker, og jobbet som heismontør. «Det begynte jo veldig beskjedent, dette bygget, ett lite rom til å begynne med, som etter hvert ble bygd ut med flere rom. Hytta er opprinnelig bygd av tilfeldige materialer, og vokste etter hvert som de hadde overskudd og tid til å få bygd hytta.

Den ble aldri stor, den er jo ikke stor i dag heller».

Fram til ca. 1960 ble hytta brukt hele sommeren fra skoleslutt til skolestart. Mødrene var hjemme, og fedrene jobbet. Svein, hans søskenbarn Sture og senere Stures lillesøster Kirsti, var på hytta hele sommeren som barn, og på den tiden var det mange barn også på de andre hyttene som man lekte mye med. Ungene var ute hele dagene, og det var stor frihet. Man lekte i skogen, skjøt med luftgevær, og man hadde en stor disse. Hver tirsdag kom brødbilen, og det var et høydepunkt når den tutet nede i bakkene. Da løp man for å kjøpe napoleonskake. Estenstad-dammen var inngjerdet som Strindas drikkevannskilde den gangen. Det hendte derfor at de dro og

Portene i Jogjerdet vitner om hyttestolthet, kreativitet og overskudd.

Øverst fra venstre: Brattli, Skogly, Lia, Granly, Heimen, Solbakken og Lundheim.

Merk Granlyporten med dragehodene, som også fantes på taket av lysthuset som sto igjen etter brannen i 1928. Bildet er fra 1942, og denne porten finnes dessverre ikke lenger.

Foto av Granly utlånt av Svein E. Johansen. Øvrige foto: Knut L. Vik og Bjørn Frengstad.

Hytta Granlys tre byggetrinn; øverst 1928, i midten 1930 og nederst 1935. Slik fremstår den 32m² lille hytta også i dag etter omfattende restaurering.

Foto utlånt av Svein E. Johansen.

bada på andre sida, i Austlitjønna. Der var det en del unger fra hytteområdet i Polen.

Svein tror at gullalderen for hyttesamfunnet var fra sånn ca. 1928 - da familien kom dit - til noen år etter krigen, ca. 1950. Det var en periode med veldig stor aktivitet, og det foregikk svært mye sosialt også. «Jeg har forstått at mye av det sosiale samlivet på Jogjerdet dreide seg om veisamarbeidet, hvor bestefar var primus motor. Jeg har funnet et bilde som jeg tror er fra en veifest på Granly, hvor det må være over 100 personer som er samlet. Dessverre er det tatt med et vanlig kasseapparat, så det er vanskelig å fokusere på hver enkelt person. Men det er artig å se hvor mange som var der. Bestefar brukte ofte å samle masse folk. Han hadde kjøpt en gramofon, og hadde mange gramofonplater. De hadde mye sosialt samvær der, og spesielt under krigen. Det var jo evakuering i 1940, og da var det masse folk som flytta opp i hyttene sine. Det var en veldig lang vinter, har jeg blitt fortalt, med mye snø fortsatt etter 9. april. Og mange slektninger også som kom opp, så det var overfylt overalt. Påskeskirennet, med utgangspunkt og premieutdeling ved Johnsenhytta (Bjørnhaug), var også et viktig samlingspunkt i hyttegrenda».

Rundt 1950 ble det satt opp en liten hytte til på tomta, som i dag eies av Sveins søskenbarn, Sture Nyberg. Fra 1960 til ca. 1970 var det ganske stille på Granly, med stort sett korte dagsbesøk, før Svein og Sture kom tilbake med hver sin familie som var på hyttene i fellesferien. Det var til sammen fem unger som lekte sammen, snekret og bygde hytte i skogen. Ellers var det ikke mange barn på de andre hyttene på Jogjerdet på 70-tallet. Siden var hyttene lite brukt i mange år, men har de siste årene gjennomgått omfattende restaurering.

Torleif Søreng (til høyre) med brødrene Øyvind og Finn (i margarinkassa). Margarinkasser kunne brukes til mye – ikke bare til kjelke. Dukkestua på Skogly er panelt innvendig med margarinkasse-materialer, mens kjøkkenskuffene på Granly er laget av margarinkasser. Foto utlånt av Torleif Søreng.

ring samtidig som mye skog er blitt tatt ned. På mange måter er utviklingen her typisk for det som har skjedd med mange hytter, men her har hytteeiendommen vært i samme familie siden 1928.

Brattli og Kveldskvile

Torleif Søreng ble født i 1928. Familien bodde i Ulstadvokkeveien på Lademoen. Far hadde jobb på trelasten på Ila hos Huitfeldt, mens mor arbeidet på Trondhjems Preserving Company på Buran.

Onkelen Helmer Berntsen bodde i samme

gården og eide hytta Kveldskvile, der de ofte var på besøk. Denne hytta ble satt opp i 1923, og hadde en stor hage med bærbusker og rabarbra. I 1941 bygde foreldrene hytta «Brattli» ved siden av «Kveldskvile». Torleif hadde fire søsken, og familien reiste på hytta med buss hver lørdag. Siden mor også var i arbeid, var familiens hytteliv forbeholdt helger og påskeuka. «Vi var der også mye under krigen», forteller Torleif, «da var vi tvunget til å fare dit opp. Tyskerne var nede på Jonsvatnet, men de var aldri inne i hyttan. Men da krigen var slutt, begynte jeg å bygge meg radio med sanne øretelefoner med deler av det tyskerne hadde etterlatt».

Torleif forteller videre: «Det var mye barn, og når det var påske, var det skiløp. Alle familiene stilte opp på ski. Det var mye sport der oppe egentlig. Det var ikke noe sånne store greier, det var bare folk fra grenda. Løypa gikk i hytteområdet, og den kom ned bakken et stykke og inn gjennom et gjerde til hytta til Tømmervold (Dalsletten) og ut på parkeringsplassen, og der snudde dem da. Jeg var aldri med, for jeg var ikke skiløper nok til det. Jeg husker at bror min, Gunnar Søreng, vant damenes pokal, og den var veldig liten. Som et eggelass, men det var sølv». Gunnar arvet Brattli etter foreldrene, mens Torleif arvet Kveldskvile etter onkelen.

Påskeskirennet for både barn og voksne var en stor og viktig begivenhet fram til 60-tallet. Det var roping og kauking og et liv uten like. Torleif husker en spesielt høyrostet kar som naturlig nok fikk oppnavnet «Storkauker'n». Fra et strategisk punkt dirigerte han barna sine rundt i skiløypa. Hvorvidt de oppnådde samme suksess i konkurransen som Gjert Ingebrigtsen har med sine tre sønner på friidrettsbanen, har vi ikke greid å finne ut av.

Svein Johansen har arvet og tatt vare på flere beviser på at det også vanket gulrøtter i tillegg til pisk. Hjemmelagde medaljer ble brukt for å motivere til innsats med hakke, krafse og spade. Medaljene kunne være en stor gammeldags femøring med sløyfebånd, eller være utformet som en miniatyrspade. Medaljen til venstre har påskriften «For initiativrikt virke. Jogjerdet 1934».

Emanuel Skauge passerer Bjørnbaug i fint driv i det årlige påskeskirennet 1947. Foto utlånt av Svein E. Johansen.

Frk. Inger Skauge, med base på hytta Granly, gjorde det skarpt i påskeskirennene på tidlig 40-tall. Diplomet er utlånt av Svein E. Johansen.

Jogjerdets festsang

Juli 1934.

Mel.: Dansen den går ut på måkeskjær.

Oppe på Jogjerdet festen går —
den lyse sommernatten.
Duffen av gran og bjerkeskog
gir oss særlig mot.
Vi synger glad og freidig,
veien vår den er ferdig.
Veien den stygge og ufrembar' —
greier nu gamle oldefar' —
Slik kan kun enighet gjøre,
ta blott eksempel nu flere,
glad vi er ferdig og ønsker velkommen til sommerfest.

Arbeidet gikk ikke uten strid —
for den som går i spissen.
Men hele skogen er full av ris,
ingen vil ha pisk.
Bedre å rydde stene —
fyll ut med grus og grene,
arbeidet fort ifra hånden går,
veien skal brukes til neste år.
Tanken får hurtig vinger.
Hvortra skal vi få penger,
men den som modig og uført går på, der lykkes alt. —

Hør hvor det jubler i natten ut,
velkommen vær til festen!
Sommer og lyset gir oss bud,
om å holde u. —
Veichef har største æren,
formannen største gleden,
og så vi andre som litt var med —
gler oss jo alle i enighet —
og så den gamle hesten,
minnes vi vil på festen, —
den som har strevet, mens skjekene gnaget, den tunge vei.

Nu når vi alle er samlet her —
i festens gode stemming,
la oss da rope et kraftig hurra,
for chefens strev.
Hurra, hurra, for chefen —
hurra, hurra, for veien. —
Hurra, hurra, at vi fant slik mann —
op i vårt lille hytteland.
Hytten vår innbyr elskverdigg,
nu, først, nu er den verdig —
Der ligger veien så herlig istandgjort og vinker hjem.

Dette er én av tre sanger som er bevart fra Jogjerdets selskapsliv på 30- og 40-tallet. Utfra tekstene er det tydelig at veiarbeidet var et samlende prosjekt i hyttegrenda, enten festen ble holdt for å premiere dugnaden eller for å samle penger til veien. Utlånt av Svein E. Jobansen.

Torleif forteller også at de voksne ofte hadde dansekvelder med levende trekkspillmusikk. Ingen av de små hyttene hadde plass til dansesuly, så dette må ha foregått utendørs; kanskje ute på veien når den var slett og fin etter dugnadsarbeid.

«Hver eneste gang vi kom opp, var det en plakat om at det skulle gjøres ditten og datten på veien. Plakaten sto nede på den plassen hvor veien kommer opp fra skogen der, den vi kaller Skogveien. Vanligvis var det en sånn tømmerlunne som lå der. Det var noen som hadde tatt ledelsen for å få gjort veien ordentlig, det var for å få den så fin som mulig. Man kjørte bil der også,» avslutter Torleif Søreng.

Skal vi tro sangteksten som ble skrevet til en fest i juli 1934 (se bildet av sangen), måtte «veichefen» true med pisk for å få alle med på veiarbeidet. Likevel får han mye av æren – sammen med hesten – for at «veien den stygge og ufrembar' greier nu gamle oldefar».

1950-tallet: Mange barn på hyttene

Eli Marie Antonsen (født Tømmervold) kom til verden i 1945. Farfaren hadde satt opp hytta Dalsletten i 1925. I starten av 50-åra fikk faren, Sverre Marius Tømmervold, delt av et stykke av tomta, og satte først opp en knøttliten hytte. Han jobba på E.C. Dahls bryggeri, og sykla fram og tilbake hele sommeren. «Vi var jo på hytta hele tida», forteller Eli Marie. «Det var jo liksom landet den gangen. Men det var ikke vanlig at alle hadde hytte».

«Vi var den første i familien på morssida som fikk hytte, og da var jo alle samlet» sier hun, og viser fram et bilde der mor og tantene står ute og vasker kopper. «Dem fór jo med, det var ikke mange som hadde et sted å ferra til».

*Eli Marie Antonsen:
«Her er moren min,
Martha, (forrest) og de
tre tantan mine som står
og vasker kopper. Faren
min og broren min Kjell
da han var liten. Jeg er
den minste som sitter i
bakgrunnen. Det var jo
ikke innlagt vann, så en
måtte stå ute og vaske i
balje, en skylla og noen
tørka». Foto fra 1947
utlånt av Eli Marie
Antonsen.*

Den første provisoriske hytta ble fort for liten. «Jeg husker da vi bygde den andre hytta, så tok pappa ned trær og fikk det saga opp på et bruk inne ved gamle Solbakken skole innpå Jonsvatnet. Han var ikke snekker, men han satte opp hytta. Og tomta ble gravd ut i mælen, vi sto for hånd og fylte opp trillebårlass på trillebårlass, så det ikke skulle skli ut fra den andre tomta».

De bodde i Gregus gate på Lademoen, mens mormoren og to tanter og to onkler bodde i Gardermoens gate. For å komme til hytta, tok de buss nr 6 fra Dronningens gate og gikk av på Osbakken. Om vinteren hadde de en kjelke hvor de surret fast alt som skulle opp til påske, så de fikk det til. Eli Marie hørte aldri at de voksne klaget.

«Og så må jeg fortelle hvordan det var», sier Eli Marie, «for før i tida var det en baker Sivertsen, han bodde på Sæterbakken og hadde bakeri på Sæterbakken. Baker Sivertsen var liten og tett, og alltid så blid. Han kjørte hver onsdag og stoppa utenfor hytta våres, og da kom alle de som hadde hyttan ut, for da solgte

han ferske napoleonskaker og kremboller og alt mulig godt. Det dufta så godt når han åpna den derre døra si. Vi kosa oss sånn! Og så for det fiskebil opp, og den hadde sild og fisk og veldig gode neper, husker jeg, og grønnsaker. Det var tradisjon, men den kjørte bare hver 14. dag.

Det var mange jenter på Eli Maries alder, og det var aldri kjedelig. De pleide å bade i den lille dammen som ligger ved inngangen til Styggdalen, og der kunne de fange rumpetroll. De fylte en stor sinkbalje på hyttetunet med vann, steiner og mose og fulgte med til rumpetrollene ble små froskeunger som hoppa ut. Ellers var det glansbilder, påkleddingsdokker, badminton, hoppetau og ball- og sangleker som de holdt på med. Så var det stas å gå ned til Døsvik og kjøpe is. Det var butikken helt nede på Osbakken, som hadde alt fra skosåler og spiker til mat og maling. Det var ingen andre butikker nærmere Røstadbakken på den tiden, bare en kiosk som solgte is og brus.

«Og de storungen som vi kalte dem, Odd Asbjørn Lindvåg, Ove Rønnabakk og Elin

Jentetreff på Dalsletten 1953. Fra venstre: Eva Aarø, Berit Wiik, Grethe Kleven, Marit, Tove Lindvåg, Eli Marie Tømmervold, Elisabeth Tiller og Siri Lisbet Slåen. Foto utlånt av Eli Marie Antonsen.

og broren min, Kjell Åsmund, og flere gutter holdt på å lage barhytte inne i skogen, med skjegg i fra trærne. Og så sa dem at det bodde ei heks der som het Gribbenille. Vi jentungen fikk aldri lov å komme inn i den hytta. Så hang dem en postkasse utenfor som dem hadde laga, og der sto det Gribbenille. Og vi trudde jo på det, vi trudde på det til jeg var en 11-12 år. En gang vi kom, hadde vi plukka blåbær. Så laga dem sånne ulelyder, og vi vart så redd at vi sprang, og vi bekka blåbæra. Men vi skulle jo hjem og røre blåbær fordi mor skulle steke pannekaker til oss. Så begynte vi å plukke opp, men da plukka vi opp sauskit og blåbær om en annen, for vi så ikke forskjell.»

Da ungene ble litt eldre, sånn 12-13 år, hendte det ofte at både gutter og jenter dro i følge for å ta bussen fra Osbakken ned til byen for å gå på kino på Filmteateret. Da hadde de også venner i de andre hyttegrendene, som de kjente fra Lademoen. Ofte begynte ikke filmen før klokka sju om kvelden, så da var de ikke tilbake til hyttene før i titida.

Faren satte mye poteter og gulrot, og det var ribs bær, solbær og rabarbra. Eli Marie husker at det var veldig godt samhold mellom de voksne i hyttegrenda. De var ofte på besøk til hverandre og tok en kopp kaffe. Om kveldene

kunne de møtes for å spille kort og monopol, eller de dro på rotur sammen på Litjvatnet. Når det var dugnader på veien, kjørte mennene på grus i hullene, mens damene sørget for bevertningen. Da var det vafler stekt med svartjern på vedfyrte komfyrer fra Trolla Bruk. Strøm hadde de ikke på den tiden, så faren grov ut et hull i jordmælen bak hytta som ble kledd med finerplater og fungerte som kjøleskap. Melk og egg kjøpte de på Kleven gård, som grenser mot Røstadbakken i nord-øst. Der var det også jevnaldrende barn, så de fikk hoppe i høyet. Derfra fikk Eli Marie også sin egen kattunge. De kunne jo ikke ha katt hjemme på Lademoen, så når de dro fra hytta, ble katten værende på Kleven, og når de kom på hytta, fikk hun katten tilbake.

1960-tallet: Strengere reguleringer

Kari Bergheim er født i 1953, og var fem år da familien kjøpte «Nilshøtta», som de døpte om til «Skogly». Hun forteller: «Pappa var fra Nordfjord fra gård, og vi bodde i Sandgata da jeg var lita, og det var jo midt i byen. For han var det viktig å ha en plass å dra til, og dyrke ting og komme seg ut av byen. Det var nok bakgrunnen for at de valgte den plassen. Pappa var maskiningeniør. Han jobbet på Ståltaugfabrikken på Lilleby, og det var en av

Et badebasseng i tilknytning til bekken på Skogly var populært blant barn som bare hadde temperaturene i Trondheimsfjorden å sammenlikne med. Foto utlånt av Kari Bergheim.

grunnene til at vi brukte hytta så mye, fordi det var like snart for ham å dra fra jobb derfra som hjemmefra. Så vi flytta opp på hytta i april/mai før jeg begynte på skolen, og var der helt ut til august/september. Og der dyrka vi masse poteter og gulrøtter, og alle de bærtrærne, selvfølgelig.

Vi hadde et veldig godt forhold til de andre hyttenaboene, som jeg husker det. Vi barna var sammen hele tiden. Og de var veldig mye nede hos oss, fordi her var det flatt, så det var bestandig masse folk der. Og ikke bare hyttenaboer, vi har ganske stor familie på mammas side som bodde i byen, de var åtte søsken med barn. Og de kom til oss på hytta. Så på somrene krydde det av folk bestandig. Og i påska. Da hendte det at vi var - hytta er jo lita - fem barn på hemsen og fire-fem voksne. Jeg skjønner ikke i dag hvordan vi lå og hvordan vi levde i påska og vinterstid.

Det var jo to soverom, et lite et, og så var det det store med en liten dør imellom. Og det var fullt altså, jeg har snakket med søstera mi

om det mange ganger, hvordan de ordna det med alt det folket. I påska, i kald påske, med blaute klær og matlagning på vedovn. Men vi barna hadde det jo helt fantastisk. Vi kasta ball, det var jo fint nede hos oss siden det var så stort. Og så hadde vi et basseng bak dukkestua. Bekken var i rør. Det var noen vegger av skifer, det var jo kaldt da, men gull verdt for oss ungene. Så kom det jo brødbil og fiskebil en gang i uka om sommeren. Den parkerte litt ovenfor porten til Skogly, og da kom alle hyttenaboene og handla. Det var jo et stykke til butikken. Så det var ukas høydepunkt. Da var det napoleonskake!»

Før familien Bergheim kjøpte "Nilshøtta" på 22 m² i 1958, hadde hytta fra 1939 blitt påbygd i flere omganger. Hytta var opprinnelig et enkelt rom uten loft, med ovnsrør ut gjennom et betongstykke i veggen. Så ble det bygd til et kjøkken med en liten matkjeller og en pipe av gjenbrukt teglstein. Samtidig ble det bygd et loft over begge rommene med adgang til to soverom gjennom en luke i kjøkkentaket via en stige. Deretter ble det

*Skogly høsten 1997 og høsten 2019. I mellomtiden er hytta bygd på 3 m² etter dispensasjon fra kommunen, slik at den har nådd maksimumsstørrelsen på 25 m².
Foto: Bjørn Frengstad.*

bygd et lite inngangsparti til kjøkkenet, som senere ble utvidet i lengden og høyden, slik at det dannet en sidefløy til hytta. Her var den ene vegg 30 cm høyere enn motstående vegg, slik at skråtaket møtes litt på snei. Dette kan jo tyde på at arkitekturen ble litt til underveis. Alt var bygd av gjenbruksmaterialer og kledd innvendig med malt papp. Under restaureringen ble det funnet innslag av stående reisverk av 3/4-toms kledningsbord. Da man tydeligvis hadde fått tak i noen større og bedre vinduer, hadde man bare sagt seg gjennom

det eksisterende reisverket. Men alt hadde tålt tyngden av 60 til dels snørrike vintre.

Familien Bergheim hadde til hensikt å rive den eksisterende hytta som lå nede ved bekken, for så å sette opp en ny hytte litt oppe i skråningen. Men på starten av 60-tallet kom planene om kommunesammenslåing mellom Strinda og Trondheim, og det var klart at Jonsvatnet skulle bli ny hoveddrikkevannskilde for Trondheim. Der man tidligere hadde forvaltet bygningsmassen nokså fritt, ble

det nå stadig strengere reguleringer. Dermed fikk de ikke lov til å erstatte den eksisterende hytta, og de fikk heller ikke lov til å bygge ut. Vann fikk de heller ikke lov til å legge inn, men det var flere grunnvannsoppkommer på tomta i tillegg til bekken. De hadde bil allerede da de kjøpte hytta, så en garasje fikk de satt opp. I 1965 ble det anledning til å koble seg til strømmettet, og de aller fleste hyttene benyttet seg av dette.

Kari avslutter med å si at det var mange barn på hennes alder, men ingen barn som var på alderen til søsteren som var født i 1958.

1970-tallet:

Det stilner i hyttegrenda

Ingve Halvorsen ble født i 1962, og forteller at han ofte var på besøk hos onkel og tante, Torleif og Lillemor Søreng, på hytta «Kveldskvile» da han var 8-10 år. «Det var i helger og påske. Jeg sykla eller ble med onkel og tante opp, jeg hadde et nært forhold til dem. Det gikk buss til Røstadbakken, og så gikk vi opp. Hytta ble brukt ganske ofte. Det var ikke mange barn i nærheten, i hvert fall ikke noen jeg hadde kontakt med. Heller ikke ungdommer. Alle de som var der da jeg var der på 70-tallet, var gamle folk. Det var mange hytter som ble brukt i helgene, men det var lite kontakt. Det var veldig privat og stille og rolig. Man prata kanskje på veien opp bakken. Det var stort sett Gunnar på Brattli som var innom. Vi dyrka poteter og gulrøtter og hadde bærbusser. Etter hvert ble hytta mindre brukt. De begynte å bli gamle, de hadde ikke bil, og det ble tungvint. Jeg drev med andre ting. Jeg tror hytta sto tom i mange år.»

På 70-tallet begynte det altså å bli stillere i hyttegrenda. De fleste barna var blitt voksne, og kunne nok besøke sine foreldre på hytta,

men hadde ofte sine egne prosjekter. De fikk kanskje ektefeller som hadde tilgang til hytter helt andre steder. Bil var blitt allemannseie, og med innføringen av lørdagsfri i skolene fra 1973, ble det nå mulig for trondhjemmerne å reise til hytter på høyfjellet eller ved sjøen i løpet av en helg. I de lengre feriene ble Sydenreiser også et tilgjengelig og attraktivt alternativ til skiftende vær i Strindamarka. En raskt økende yrkesdeltakelse blant kvinnene gjorde det ikke lenger mulig for mor å passe barna på hytta om sommeren mens far kortpendlet til arbeidet. Det ble også klart at standarden på hyttene lå langt under det folk hadde vent seg til hjemme. Utedo var fortsatt vanlig mange steder i byen på 50 og 60-tallet. På det moderne 70-tallet hadde man gjort seg ferdig med den slags, og ønsket seg bedre fasiliteter også på hytta. De strenge reguleringene i nedbørfeltet til Jonsvatnet bidro til at det ble mer attraktivt å investere i hytter lenger unna byen. Videreutviklingen av Jogjerdet hyttegrend ble satt på pause.

Og når man ikke brukte så mye tid i Jogjerdet, ble det tungt å holde de gamle hyttene og de store tomtene ved like. Men det var også vanskelig å ta en avgjørelse om å selge, fordi man hadde så mange gode barndomsminner. Kari Bergheim (hytta Skogly) forteller at faren ikke ble så gammel. «Pappa holdt på hele tiden, og mamma likedan. Det var jo ikke mye lek med foreldrene på den tiden. Men det var jo slik faren min ville ha det. Han kom fra gård, og ville holde på med jord og dyrke ting. Når du bor i en by og jobber på en fabrikk, ikke sant, er det å komme dit som til paradiset. Det var virkelig hans plass altså. Det var virkelig pent der den gangen pappa levde, for da var vi der hele tiden. Vi hadde store problemer med å selge hytta på grunn av det. Vi visste at det var virkelig hjertet hans. Han var jo død da,

Hytta Solli fra 1924 har vært i Shanthi og Mahendran Kanagaratnams eie siden 1998. Fotoet fra 2014 er utlånt av Shanthi Mahendran.

men allikevel. Det tok flere år, mamma var jo ganske gammel da, og vi begynte å skulle gjøre andre ting, og så krevde det veldig mye vedlikehold. Og så hadde mannen min familiehytte på Lillehammer, så måtte vi dit. Og det ene med det andre.

Men da våre barn var små, var vi ofte der. Om vi ikke lå over så mye, så var vi der mye på lørdagstur, søndagstur, kveldstur. Da er vi på 70-tallet og litt ut i 80-tallet. Barna ble født i 1974 og 1977. De brukte også hytta litt som tenåringer. Når vi var der med barna, var det jo mye med å klippe plenen, gjøre sanne ting for å holde det i orden. Men ungene elsket det jo, dem syntes den plassen var så fin. Da var det ikke så mye kontakt med de andre hyttene. Det var heller ikke så mye folk som var der. Da jeg vokste opp, var det virkelig et samfunn. Det var som Bakkebygrenda».

Muligheten for en verdiøkning i det bynære området kunne også være en grunn til at mange holdt på hyttene selv om de var lite

i bruk. Kari Bergheim forteller: «Det var jo snakk om, husker jeg, bare noen år før vi solgte hytta, at det skulle reguleres oppi der. Og vi fulgte nøye med. Da hadde vi nok ikke solgt hytta. Man kunne jo bodd der, hvis man hadde fått bygd nytt. Da tenkte vi at, jaha, om ikke vi gjør noe, kan dette være en plass for våre barn å bo. Men så ble det skrinlagt. Det var faktisk diskusjon i Bystyret».

1990-tallet: Nye tider

Shanthi og Mahendran Kanagaratnam flyttet til Trondheim i 1985. De kom fra Sri Lanka, og ønsket å ta utdanning i utlandet, fordi tamiler ble sterkt diskriminert i utdannings-systemet hjemme. Etter hvert ble situasjonen på Sri Lanka forverret, og det ble borgerkrig. Dermed ble det helt uaktuelt å reise tilbake. De fikk tre barn fra 1985 til 1991, og bodde på Risvollan. Mahendran jobbet som vaktmester, først på Strindheim skole, og fra 2001 på NTNU. Shanthi tok en Master i biokjemi, og fikk jobb på Gerhard Schønings skole. Broren til Mahendran hadde allerede kjøpt en hytte i Jogjerdet, og de hadde også tre barn på samme alder. Mahendran og Shanthi så en hytte som var lagt ut for salg i 1998. Det var ikke mye konkurranse, og etter 14 dager kjøpte de Solli.

«Vi er interessert i friluftsliv, går turer og går på ski og sånt, og det var sikkert grunnen til at broren kjøpte hytte også», forteller Shanthi. «Vi pleide å gå turer sammen. En annen grunn til at vi kjøpte, var at vi bodde på Risvollan i rekkehus, og vi hadde ikke bakkekontakt; vi bodde i 2. og 3. etasje. Når det var fint vær på sommeren etter skolen, og vi hadde lyst til å grille, jeg hadde ikke veldig lyst til å grille på balkongen. Da tenkte vi at vi skal finne noe i nærheten dit vi kan dra og grille,

kose oss og komme tilbake hit. Det fungerer veldig bra. Barna tok med hjemmelekser, vi grilltet og gjorde ferdig lekser og sånt. Vi trivdes både på vinteren og på sommeren. Vi kjøpte opp når vi hadde mange ting vi skulle ta med, for eksempel 25-liters vannkanne. Vi gikk også noen ganger fra Risvolla gjennom skogen. I påsken var vi på hytta nesten hele tiden. Vi dro hjem og dusjet osv., siden vi ikke hadde innlagt vann. Vi dro noen ganger opp og fyrte opp, mens barna gikk på ski til hytta og kom frem til varm hytte».

Mahendran og Shanthi forteller at de sa hei til dem de møtte og pratet på veien, men ellers var det ikke mye kontakt med hyttenaboene, unntatt med brorens familie. Folk var innom hyttene sine på den tiden, men det var ingen barn på hyttene i nabolaget.

«Vi prøvde å dyrke jordbær, men det spiste rådyrene. Vi dyrket også poteter. Vi plantet en del trær som skulle brukes som hekk, men det likte elgen veldig godt. Vi hadde en fin plen, da vi brukte hytta mye. Vi så også mye grevling. Vi fant en grevling inne, fordi det var en luke under hytta. Nå har vi stengt den. Grevlingen klatret helt opp i 2. etasje. Det var ikke ødelagt noe inne. Vi måtte vaske da, det luktet en del».

Mahendrans bror døde dessverre tidlig. Hytta ble mye brukt i starten, og i ca. 10 år fra den yngste var 7 år gammel og til hun var ca. 16 år. Etter det var det alltid noen aktiviteter i helgene, og etter at de kjøpte hus, var det alltid noe å gjøre i hagen. Så nå blir det bare dagsturer av og til, men barna vil beholde hytta.

2000-tallet: Hyttebarndom ved tusenårsskiftet

Foreldrene til Veslemøy kjøpte Skogly i 1997,

og hun forteller: «Da hytta ble kjøpt – det er året før jeg ble født – så da bodde dem på Lerkendal, i Moslings gate, så seinere i Abels gate. Jeg husker at vi hadde dissa hengende mellom dem to trærne ved bekken. Det var veldig stas å holde på der. Og være i dokkestua. Jeg tror kanskje jeg var oppå taket mer enn inni dokkestua. Men det var kanskje sånn, da jeg ble eldre, så følte det trangt ut inni der. Og jeg har ganske mange minner om at jeg gikk alene rundt omkring utafor hyttetomta, ikke så langt da. Men det var ganske skummelt å gå. Det var veldig fint å gå alene, men jeg turte jo ikke å gå så langt inn i skogen. Men ja, mange minner om at jeg går alene og forteller historier til meg selv og sånn. Og synger og dikter opp ting.

Jeg vet ikke akkurat hva de voksne holdt på med da jeg var veldig liten, men det ble jo veldig mye prosjekter med å hugge ned trær og åpne opp tomta. Så de holdt på ute. Eller å gjøre sånne hverdagslige ting som å lage mat og sånn man gjør for å overleve eller for å ha det koselig. Vi gikk på skitur sammen, og vi hadde en liten periode en sånn gapahuk ute på plenen når det var vinter og tente bål og grilla pølser. Spille spill, badminton. Jeg kan ikke huske at vi var borti Estenstaddammen og badet når jeg var veldig liten, men jeg har gjort det veldig masse i senere tid i hvert fall. Det er mange ting som har blitt repetert. Det er jo begrenset hva man gjør her. Når man først har begynt å gjøre det, så gjør man det hver gang man er her. Gå tur, bade i Estenstaddammen. Det var masse bærplukking. Det var en del blåbærlyng som var ganske nærme eller rundt tomta i lia og sånn. Og så hadde vi rips og solbærbusker. Det ble jo rydda bort en del buskas, så det var veldig nedgrodd i starten, men det er fortsatt bær der, tror jeg. Så tror jeg at jeg har vært på sopptur

en gang, men jeg husker ikke om vi fant noe sopp.

Mamma og pappa skilte seg i 2004, og det var da ganske stas å komme på hytta. Annahver helg var jeg vel her en periode, kanskje 1-2 år før pappa flyttet i Ole Tesliens veg. Så da hadde vi en sånn liten TV som hang i hjørnet over hemsen, og vi fikk alltid 100 kroner til å kjøpe lørdagsgodt. Da kjøpte vi masse lørdagsgodt. Da la vi alt på et fat, det var ikke en skål, men flatt, så det så veldig mye ut. Vi brukte tre dager på å spise det opp, fredag, lørdag og søndag. Så hytta ble på en måte et «ikke-så-mange-regler-sted».

Vi bygde en hytte i trærne til Mikkel, og da tror jeg det var flere som var med og bygde den. For det var jo flere familier på besøk med barn på samme alder som meg og broren min, Mikkel, som er seks år eldre. Vi hadde årlige sommerfester med mer eller mindre samme folk invitert. St. Hansfest med bål og sang og en tradisjon som held fortsatt. Det er et veldig sånn sterkt minne fra Skogly. Og så har jeg feira to bursdager der med overnatting begge gangene. En gang hadde vi lånt en stor lavvo, da jeg ble 10 år, og hadde da kanskje 10 jenter over. Da hadde vi marshmallows-spisekonkurranse så alle ble hyper på sukker. Så var det en gang til da jeg ble 13, og da var vi liksom alene på hytta. Pappa var på en hytte lenger oppe for å passe på. Da sov vi kanskje en time, og jeg husker veldig godt at da gikk vi ned til Estenstaddammen klokka 4 på natta og kom tilbake, og da sto sola opp igjen. Det var veldig fint. Ja, og det var liksom, i og med at jeg har vært der såpass masse og føler meg veldig trygg og fri samtidig, rundt her i området».

«Jeg tenker på en ting», sier Veslemøy, «og det er at det har vært så deilig at det har vært så

En av de store granene som markerte tomtegrensa rundt Skogly, står for fall. Selv en voksen «tømmermann» blir liten i forhold. Foto: Cecilie Holen

stille. At det var både bekkevann og fuglelyder og skog på en måte som fine meditasjonslyder, sånne ting mennesker blir rolig av».

2010-tallet: Hyttegrenda våkner

Mange av hyttene har fått nye eiere som har satt i gang lenge etterlengtet vedlikehold og rehabilitering. Der hyttene fortsatt eies av de gamle familiene, har nye generasjoner noen steder tatt tak i mange års vedlikeholdsetter-slep. Den tunge granskogen er i ferd med å vike etter omfattende bruk av motorsag både blant private aktører og innleide profesjonelle. Mer lys og utsikt inspirerer til å bruke hyttene mer. Noen få bruker hytta hele sommerhalvåret og sykler eller kjører til jobben derifra,

men for de fleste er det nok mer et sted man drar til på ettermiddags- eller helgetur. En familie som bor på Vikna helt nord på Trøndelagskysten, kjøpte seg en byhytte her. Skogen gir en helt annen naturopplevelse enn det åpne og blankskurte kystlandskapet. Hit drar de for å ha skipåske, eller for å benytte seg av det en større by kan tilby av kulturopplevelser, helsetjenester og shopping.

To unge barnefamilier fra Trondheim har kjøpt seg inn i hyttegrenda de siste årene, og en av de minste hyttene er blitt kjøpt som et turmål for en barnehage i nærheten. En rask opptelling over de 34 hyttene som opprinnelig lå i Jogjerdet, viser at to av tre hytter nå er i jevnlig bruk. Fire av hyttene er brent ned eller blitt revet i tidens løp, mens en fjerdedel av hyttene fortsatt venter på å bli tatt hånd om.

Byantikvaren har plukket ut elleve bygninger i hyttegrenda som har fått verneklasse C, det vil si at de i noen grad har antikvarisk verdi som tidstypiske for hyttekulturen i mellomkrigstida. Siden mange bynære hytteområder i tidens løp er blitt slukt av byenes vekst, er Jo-

Øverste bilde: Lundheim senvinteren 1926 med Trygve og Klara Stubbe; barn av Ole og Berte Marianne Stubbe som bygde hytta i 1924. Senere kom en overbygd åpen veranda foran døra. I 1952 ble verandaen utvidet og glasset inn, og hytta ble påbygd i bakkant. Samtidig ble rutete vinduer erstattet med store glass og malt eternitt ble lagt på sørvest-veggen. Foto utlånt av Brynhild Abrahamsen.
Midtre bilde: I 2011 er hytta moden for restaurering. Foto: Cecilie Holen.

Nedre bilde: Hovedhytta er ført tilbake til 1924, mens glassverandaen er som i 1952. Den tidstypiske lysegrønne interiørfargen fra 1952 kan skimtes i glassverandaen. Foto: Bjørn Frengstad.

gjerdet blitt et unikt minnesmerke over hvordan arbeiderfamiliene brukte sin nyervervede fritid for 100 år siden. Men et slikt område kan bare bevares gjennom aktiv bruk.

Det enkle liv på hytta

Hyttekulturen står sterkt i Norge. Med ca. 400.000 hytter fordelt på drøyt 5 millioner mennesker er det ingen andre land hvor en så stor del av befolkningen har tilgang til fritidsboliger. Det er to trender i tiden som begge har enkle hytter som mål. For noen innebærer enkelt hytteliv at varmen kommer fra ved man selv har kappet og kløvd, og at kaffevannet er hentet i egen brønn. De enkle gleder kan være et slag kort rundt kjøkkenbordet, en vellykket sopp- eller bærtur på Liaåsen eller et forfriskende kveldsbad i Estenstaddammen etter at Trondheims dagsturtravere har gått hjem.

For andre innebærer enkelt hytteliv det ypperste av moderne komfort. Varmekablene i garasjeoppkjørselen har smeltet snøen, og skitrekket til alpinbakken ligger rett utenfor. Innetemperaturen er styrt digitalt, og Internett sørger for at all verdens underholdning er lett tilgjengelig. Økende velstand er drivkraften for den sistnevnte, mens miljøbevissthet gir grobunn for den første.

Kortreist hytteliv

Området er av kommunen blitt regulert til «Landbruks-, natur- og friluftsområder» (LNF). Det innebærer at nybygging i utgangspunktet ikke er tillatt, med mindre man får en dispensasjon innen gitte strenge rammer. For å begrense forurensningsfaren til Jonsvatnet, er det ikke anledning til å legge inn vann i hyttene. Det betyr at man kan ha en vannkran på ytterveggen, men at alt vann må bæres inn. Dette kan være frustrerende for noen hytteeiere. Men uten disse begrensningene

ville så bynære tomter for lengst ha blitt gjort om til boligområde, og en kortreist hytteidyll ville ha gått tapt.

For dem som vil ut av den såkalte tidsklemma, kan det være attraktivt å finne skogens ro en liten sykkeltur hjemmefra framfor å sitte to-tre timer i bil hver vei til hytta. Den hagen og den tumleplassen som man kanskje ikke har råd til å ha i byen, er tilgjengelig på en ettermiddagstur. Den som vil dyrke noe av sin egen mat, får atskillig mer igjen for innsatsen og tidsbruken på en romslig hytteparsell framfor i en pallekarm på verandaen.

Når vi ser tilbake 100 år, er det utrolig mye som har skjedd av teknologisk utvikling og av samfunnsutvikling. Hvordan det ser ut i marka rundt Trondheim om 100 år, kan vi bare spekulere om. Vi spår at det vil bli en renesanse for kortreist hytteliv og en gjenoppdagelse av de enkle gledene.

Epilog

Den første hyttetomta, «Granly», ble utparsellert i Jogjerdet den 9/9 1919. Den 7/9 2019 var det jubileumsfest på Skogly for dagens hytteeiere med familier. Deltakere i alle aldre fra 4 måneder til 75 år koste seg med grillmat og jubileumskake på ettermiddagen og varm suppe rundt bålet om kvelden. Det var fotovegger med historiske bilder, guidet tur gjennom hyttegrenda, kåseri om hyttegrendas historie, og barna lagde et flott flagg til Jogjerdet hyttegrend for de neste 100 årene. Man kunne få prøve seg på bueskyting, luftgeværskyting, slak line eller stylder, og det var høytlesning om Spion-Frida av forfatteren selv; Mari Sager.

Det ble sendt vennlige tanker til Bernhard Bækken og Iver Wassæter, som for 100 år

siden begynte å selge hyttetomter til vanlige arbeidsfolk, og som ikke ble rike av det. Likeledes ble det sendt en vennlig tanke til sakfører Rolf Rynning Sr. som antakelig kom opp med idéen – og som sannsynligvis fikk mesteparten av gevinsten.

Bjørn Frengstad (f. 1964) har hatt hytte i Jogjerdet hyttegrend siden 1997.

Cecilie Holen (f. 1962) ble medeier i 2009. De eier nå flere hytter i Jogjerdet, og bruker mye av sin fritid på rehabilitering og vedlikehold. Begge er ansatt ved NTNU.

Kilder

Johansen, Asbjørn G.: «Røstadbakken den gang da». *Årbok for Strinda historielag 2007*.

Solenes, Oskar: «Friluftsliv og klassekamp – to sider av samme sak»? *Arbeiderhistorie 2007*.

Tvedt, Knut Are: «Norges historie fra 1905 til 1939» *Store norske leksikon*.

Pantebøker og aviser.

Takk

Stor takk til alle tidligere og nåværende hytteeiere som har latt seg intervju og bidratt med bilder.

Vi vil også gjerne få takke Jan Paul Breida som har funnet fram og ført i pennen mange av faktaopplysningene om Bernhard Bækken og Iver Wassæter.

Fredheim på 10 m² står slik den ble bygget i 1926. Tre gutter lå på loftet, mens mor og far lå på sovesofa i stua. Hytta var i bruk fram til 1974, og har siden stått tom.

Foto: Knut L. Vik.